

زمان و ناکامی سیاسی ...

محرمهدها حوسن

پاشانگه‌ی نوده‌وه‌ه‌تی کتبی هه‌ول‌ر سهره‌ای ئه‌وه‌ی ژوانگه‌یه‌کی به‌یه‌کگه‌یشتنی خو‌نهر و کت‌ب و خو‌نهر و نووسهران و نووسهران و کت‌ب و نووسهرانه‌له‌ ن‌وان خو‌یاند، بازارا‌کی شنبیری و کولتووره‌جوداکانه‌، پاشانگه‌ی هه‌ول‌ر خهریکه‌ وه‌ک داب‌کی شنبیری و نه‌ریت‌کی کولتووری له‌ ن‌وماندا ده‌چه‌سپ‌. من ناچمه‌ سهر لایه‌نه‌ ئابووری و هه‌سه‌نگاندنه‌ بازارا‌یه‌ بزنیسه‌که‌ی به‌قه‌د ئه‌وه‌ی هه‌رچ‌ن‌ک و هه‌رچییه‌ک ب‌ ئهم دیارده‌ شنبیرییه‌ ئه‌ر‌نییه‌ وه‌ک جه‌ژن‌ک ب‌ کت‌ب و نووسهران و خو‌نهران ده‌رکه‌وتووه‌ و ده‌رده‌که‌و‌. ش‌ژانه‌ له‌و‌ بووم، نزیکه‌ی (20) کت‌بم‌کی، له‌ باب‌ه‌تی سایک‌ل‌ژی و ئه‌ده‌بی و فه‌لسه‌فی و زمان، دوو کت‌بی ز‌ر گرنگم له‌ بواری زمان و سیاسه‌تی زمان و بایه‌خی زمان وه‌ک توخم‌کی بنچینه‌یی له‌ پ‌که‌ه‌نانی نه‌ته‌وه‌ و گهل و ده‌وه‌ه‌ت و هه‌ر قه‌واره‌یه‌کی دیکه‌ی سیاس‌ی و ک‌مه‌ایه‌تی د‌زینه‌وه‌.

زمان هه‌ر به‌ته‌نها بواریا باب‌ه‌ت‌کی لینگویستیک و فیل‌ل‌ژی و ک‌مه‌ایه‌تی نییه‌، به‌قه‌د ئه‌وه‌ی به‌ باب‌ه‌ت‌کی ز‌ر سایک‌ل‌ژی و دواتر سیاس‌ی و نه‌ته‌وه‌یی ده‌زان‌ر، ه‌چ‌چ‌که‌ و ش‌باز‌کی ده‌روونی خ‌ی له‌ بایه‌خی زمان نه‌ لای تا‌ک و نه‌ لای خو‌زان و نه‌ لای ک‌مه‌گه‌ و نه‌ لای نه‌ته‌وه‌ و ده‌وه‌ه‌ت نه‌دزیوه‌ته‌وه‌، زمان باب‌ه‌ت‌کی هه‌ره‌ له‌ پ‌شی ده‌روونزانییه‌، هه‌ر له‌ ده‌روونشیکارییه‌وه‌ تاوه‌کو دوا میت‌د‌ که‌ سایک‌ل‌ژیای گه‌شه‌سهندنه‌ (داریونیزمی ده‌روونی) و له‌ گه‌یشیدا پ‌ز‌ت‌یف سایک‌ل‌ژیی، سایک‌ل‌ژیا به‌ر له‌ ها‌یدگه‌ر زمانی به‌ (ما‌ی و جوود) زانیوه‌، سیگم‌ند ف‌ید به‌ میت‌دی به‌دوا‌یه‌ک‌داچوونی وشه‌کان Word association ده‌چووه‌ ن‌و قو‌ایی نه‌ستی تا‌ک و م‌ژووی ژیا‌نی ده‌روونی ئه‌و، ئهم میت‌ده‌ له‌ ش‌گه‌ی زمانه‌وه‌ کاری خ‌ی ده‌کات و ش‌بوونه‌وه‌شی ب‌ تاریکایی نه‌ست که‌ ئهمبار‌کی پ‌او‌پی زانیارییه‌ شار‌دراوه‌ و چه‌پاوه‌کانه‌ هه‌ر چوونه‌ ن‌و زمان و د‌زینه‌وه‌ی نه‌زانراوه‌کانی ه‌شه‌.

ژان پیاژ ب‌ گه‌شه‌ی مه‌عریفی لای مندا‌ و ق‌ناغه‌کانی سه‌رووتردا زمانی وه‌ک بونیاد‌کی هه‌ره‌ چالاکی نه‌خشه‌ مه‌عریفیه‌کانی مر‌ق‌ ده‌زانی، لای ئه‌و زمان به‌ستراوه‌ی ناسین و زانینه‌، له‌ ئ‌ب‌یستیم‌ل‌ژیاکه‌ی خ‌یدا که‌ ناوی "پ‌که‌ه‌ته‌یی" ل‌ناوه‌ پیت و

وشه کانی زمانن ورده ورده ده بن به بونیاده مه عریفیه کان و زه خیره زانینی مرځ به ره و هه ځکشان ده بن.

دواتر لای جاک لاکان زمان ج ځگه ی نه ست ده گرځ ته وه و به ته و او ی مرځ له نه و زماندا هه ځده سوو ځت و هر له نه و نه ویشدا گه شه ده کات و ده ناسر ځت، زمان سیستم ځکی ئا ځځزی سیمبولیکه و به وریایه کی ز ځره وه له و ځدا و ځنه جودا کانی له هه ځو ځست و زه مه ن و ځ ناغه جودا کان پار ځزراون و له هه لی جیا جیا شدا ده رده که ونه وه.

زمان نه گر که ره سته ی بونیاتنانی مرځ یا تاک ب و ده رکه وتی بهر خور دی به رده و امی تاک و ک ځمه ب له گه ځ شو ځن له زه مه نی جیا جیا دا و هم زه مه نه کان و هه می ش شو ځنه کان له ځ ووی تای به تمه ندیه جودا کانی نه وانیاندا له یه کتر نه چن، چن چنی زمان له هاوک ځشه ی درووستکردنی مرځ و پ ځگه یان ندیدا وه لاهه ده نر ځت؟، بایه خی زمان هر به ته نها له مافه کولتووریه سهره تایه کان کورت ناکر ځته وه به قه د نه وه ی وه ځ ئامازه م ب کرد له بونیادی سایک ځل ځژی و س ځسپ ځل ځژی تاک و گروپ و ک ځمه ځگه کانداه ب ځته بنه ما یا بنچینه ی یه که م له نه وان دوو بنه مای تر که م ځژووی هاوبه ش و خاکی هاوبه ش.

م ځژوو له بابه تی نه ته وه یا گل یا ک ځمه ځگه دا ځه ه ندی زه مه نمان ب ده رده خا که لای خ ځیه وه نو ځنه رایه تی جوله و چالاکیه کانی تاکه کان ده کات و کولتوور به ره مد ځن، خاکیش ځه ه ندی شو ځن ده ستنیشان ده کات و ده ب ځته نه و ژینگه یه ی کولتوور له و ځدا ده چ ځنر ځت و پ ځبه پ ځ به خزمه تکردن و ئاودانی نه شونما ده کات.

کولتوور وه ځه ه ندی زه مه ن و خاکیش وه ځه ه ندی شو ځن له کارل ځکی نه وانیاندا زمان ځکی تایبه ت به خ ځیان د ځننه ئارا له هر نه ته وه و ک ځمه ځگه یه کدا زمانی دایک یا زمانی ځه سه نی پ ځده ځن، به ب زمان هم کارل ځکه له نه وان زه مه ن و شو ځن وونادات، چون نه زه مه ن ب زمان م ځژوو ده نوو س ځته وه و نه شو ځنیش ب زمان ده ب به و ځنه ی جودا جودا و له زه بن و ه ځشی تاکه کانداه چه سپ ځن.

زمانی هر نه ته وه و ک ځمه ځگه یه ک کولتووره که یه تی، به خ و نه کردنی زمان به ه ځا کردنی کولتووره ب نه وه ی ب به نه چیر ځکی سانا ب کولتووره به ه ځزه کانی ده ورو به ری، زمان سه رمایه یه کی سیمبولیکه ی کولتووریه و نه ته وه و ک ځمه ځه ئیتنیکیه کان له ځ ځگه ی هر سیمبول ځکه وه و ځنه یه کی خست ځته سه ر هم کولتووره، ه ځما و ئامازه کانی کولتوور له ده ره وه ی جوگرافیا ی خ ځیا نه وه نه ها توون، نه گر ها تبیش سانا ده ناسر ځنه وه، به یه که گه یشتنی کولتووره کان ده ب به سیاسه ت ځکی زمانناسانه و زمانزنانه به ځ ځوه بچ و هاوسه نگی

له په یوه نډیه دیل ماتیکیه کانی نوان نوه نده سیاسیه کان بپارز، نه پاراستنی هاوسه نگی شکست و پاشه کشه یه کی کولتووریه کولتوور کی به ز به رانبر به ه زک ده یگر ته بهر.

نه نرخاندنی زمانه کوردی و به که مناسینی له به رانبر هر زمانه کی دیکه دنیا به تایبته زمانه ئینگلیزی که له دامه زراوه کانی په روه رده و خو نندنی با ای هم هر مه به د به خت و به سته زمانه ی خ مان زهق به ته وه، که وتنه ته یه کی کوشنده یه و کاره کتیره بهر پر سه کانی ن و هم دوو ئر گانه وه دوو ئر گانی دژ به رانبر زمانه کوردی که وتوونه ته کار و به به یار و نمای که ه گای زمانه ئینگلیزی اده گه یه نن و زمانه ی خ مان که نزیکه 30 ملین کهس پی ده دو ن به شایانی به کاره نانی ئەکادیمی نازانن.

استه زمانه کوردی ستانداریزه نه کراوه و هیچ هه و کی سیاسیش له و سیاسیه ناکام نه نابینر به ئه وه ی وهک توخم کی بنه ما له پکها تنی ستا توویه کی باوه پکراوی نوده وه تی دهر بخر، به ام کوردی زمانه کی بهرگریکار بووه له مانه وه ی خ ی و تاوه کو ئستا به به بوونی قهواره ی سیاسیه هر له ن و قهواره و جوگرافیای ئەتیکه ی خ ماندا ماوه ته وه و نه که وتووه.

زمانه ییندوو و بهر قهراری وه ها نهک توانای ئه وه ی نییه ها و به له گه په ره سه ندنه کانی هم، به کو توانای هر چی ورده کاری ئه کادیمی و تو ئینه وه ی له بواره هره هستیار و زانستیه کان هیه، من ئه گهر که شه یه که که مه گه که ی خ مدا و ویدا به ت و له هر چی دنیا هیه شتی وا دهر نه که وتبه چ پ و یستیم به چوارچ وه یه کی تی ریه د کی له م که شه یه تیا نییه بیخه مه و و؟ که شه یه کی که مه ایه تی ئه گهر ته نها لای خ مان دهر که وتبه چ پ و یستم به پ وه ره خ رئا وایه کانه به ئه وه ی دیارده یه کی کوردیم به بپ ون؟..... تاد.

زمانه کان هه موویان پ یانه له وشه و هر وشهش نو نه ری شته که له جوگرافیای بوونی ئه و شتانه دا، ئه گهر له ووی زانستی و ته کنه ل ژیشه وه نه ی توانی به هیچی بخاته سر مانای ئه وه نییه بمر نیت و بیخه یته یزی زمانه مردووه کانه وه، مردنی زمان له نه جامی د نه کولتووریه کانه وه د ته ئارا و کولتووری کوردی ئه گهر چی نو نه رایه تی سایک ل ژیه ته کی نه ته وه یی ده سته پاچه ده کات و نه ی توانیوه بچ ته نه و هزرینی زانستی و گه شه ی ته کنیکی و عه قلانییه وه و تاوه کو ئستا هفتاره هه چوونی و س زداریه کانمان به ده نووس ته وه، به ام ئه و د خه ئیجازه به هیچ کهس و گروپ که نادا وهک چن له ووی سیاسیه وه سهر به خ یی خ یان له ده ست دا،

کولتووریش بکهن به قوربانى شکسته سیاسى و دیبل ماتیکیه کانیان.

زمانى کوردی پهرته وازهیه و به باش به پوه نه بردنى سیاسى و کمه ایه تی و ململانیه گرووپگهل و ناوچه گهریه وه نیشانه کانی شکست و چکدادان و شپوونه وهی به ره وهه دیر به ئاشکرا له وه ده رکه وتوو، کلکایه تی سیاسى به نپوه نده سیاسیه زله زه کان کلکایه تی کولتووریشی به ئه وان له که وت ته وه و به خرایى و زلزله کان زمانمان ده به نه وه نپوه ده ممان و ورده ورده ده یب.

ئه وهی سهیره ئه وهیه زمانى کوردی له ده ستوورى عیراقیدا که باشتیرینى خراپه کانی ناوچه که مانه وهك هسمى چه سپیوه و م رککى ده ستوورى و سیاسیانیه له سهر ئاستى دنیا پپوه لکاوه، که چی کاراکتیره حزبیه کوردیه کان به گه انه وه به سهر سایک له ژیاى هزگه رى و ما باتیه خیان ئه و زمانه ته نها له ئاستى جل و بهرگ و نمایش خدادان و نه ریتیان ده بینن و ئه و مانایه یان نه داوه تپ توانای جو ه و پشکنینى له هه رچی بواری ژیا ندا هه به.

• ئه م باب ته له زنجیره ی باب ته کانی سهر زمان و بایه خى زمانه له ده رکه وتنى کولتووریدا.